

Procesrapportage

Tijdelijke Onderzoekscommissie
Georganiseerd Sadistisch Misbruik van
Minderjarigen (Commissie Hendriks)

Den Haag, 13 december 2021

Prof. dr. J. Hendriks

Dr. A.M. Slotboom

Prof. dr. G.T.M. Mooren

Inleiding

De Tijdelijke Onderzoekscommissie Georganiseerd Sadistisch Misbruik van Minderjarigen is per 1 april 2021 ingesteld door minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid (JenV) en doet onderzoek naar het verschijnsel van georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen. Zij doet verslag van haar onderzoek in een eindrapport dat op 1 juli 2022 verschijnt. De commissie wordt dan opgeheven.

In deze procesrapportage wordt verslag gedaan van de werkzaamheden van de commissie tot nu toe en wordt vooruit gekeken naar de werkzaamheden in de komende maanden.

Samenstelling commissie Hendriks

Prof. dr. Jan Hendriks is per 1 april 2021 de voorzitter van de commissie. Hij is gespecialiseerd in de behandeling van en onderzoek naar zedendelinquenten. De overige leden zijn dr. Anne-Marie Slotboom (per 1 april 2021; zij is gespecialiseerd in vrouwen met delinquent gedrag en daar ook slachtoffer van zijn) en prof. dr. Trudy Mooren (per 1 juli 2021; zij is gespecialiseerd in de invloed van trauma op het functioneren van gezinnen en families).

Ondersteuning van de commissie

Een ambtelijk secretaris van het Ministerie van Justitie en Veiligheid ondersteunt de commissie. Deze secretaris legt voor de inhoudelijke uitvoering van deze taak alleen verantwoording af aan de voorzitter van de commissie. Verder ondersteunt een externe senior onderzoeker de commissie.

Werkzaamheden oriënterende fase in de periode 1 april – 16 juli 2021

De commissie heeft ervoor gekozen om tijdens deze oriënterende fase zoveel mogelijk en ook zo verschillend mogelijke informatiebronnen te gebruiken. Alleen op deze wijze kan een overzicht van de huidige kennis op een wetenschappelijk verantwoorde wijze weergegeven worden. Als startpunt is gekozen voor het voeren van oriënterende gesprekken met alle (voormalig) betrokken organisaties bij dit fenomeen. Deze gesprekken hebben van 22 april tot en met 16 juli 2021 plaatsgevonden.

De betreffende organisaties zijn:

- Kenniscentrum Transgenerationeel Georganiseerd Geweld (Kenniscentrum TGG; vertegenwoordiging van therapeuten die slachtoffers van geritualiseerd misbruik bijstaan);
- Werkgroep Spotlight (belangenvertegenwoordiger van patiënten met DIS en slachtoffers van georganiseerd misbruik);
- VPRO (programmamaker Argos, de informatie uit hun uitzending van de zomer van 2020 was de aanleiding voor Kamervragen);
- Voormalige Werkgroep Fictieve Herinneringen en De Doos van Pandora, de belangbehartiger van (met name) ouders die ten onrechte beschuldigd zijn van seksueel misbruik (al dan niet met rituele kenmerken);
- Sektesignaal (tussen 2013 en 2019 was dit een meldpunt voor slachtoffers binnen sektes)
- Meld Misdaad Anoniem (i.v.m. het gedeelde operationele management van het opgeheven meldpunt Sektesignaal);
- Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ);
- Voormalige leden van de voormalige Commissie Hulsenbek (onderzoekscommissie naar Ritueel Misbruik die in april 1994 haar eindrapport uitbracht).

In deze periode is eveneens gestart met een verkennend literatuuronderzoek naar de verschillende onderwerpen waarnaar onderzoek wordt gedaan. Literatuuronderzoek zal doorlopend plaatsvinden.

Werkzaamheden uitvoerende fase deel 1 in de periode 16 juli – 17 december 2021

Na de oriënterende fase heeft de commissie met de hierboven genoemde organisaties vervolgesprekken gehad. De gesprekken met de werkgroep Spotlight en het Kenniscentrum TGG zijn gevoerd om te bekijken op welke wijze zij een bijdrage kunnen leveren aan het onderzoek. Kenniscentrum KTGG vraagt hun achterban (therapeuten en slachtoffers) of zij willen meewerken aan het onderzoek. Met werkgroep Spotlight lopen nog gesprekken. De commissie is op dit moment bezig om contacten te leggen met verschillende gespecialiseerde traumacentra van wie cliënten ervaringen met georganiseerd misbruik in hun jeugd vermelden. Ook via de VPRO wordt geprobeerd met zowel therapeuten als slachtoffers te spreken.

Er zijn verder gesprekken geweest met:

- Diverse wetenschappers met specifieke kennis op het vlak van de werking van het geheugen, de achtergronden, de functie van rituelen en seksueel misbruik van minderjarigen in het algemeen.
- De coördinator van het onderzoek naar de omvang van georganiseerd sadistisch geweld tegen minderjarigen (onderdeel van het door het WODC uitgezette onderzoek naar het inschatten van de omvang van verborgen fenomenen).
- De voormalige Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en een senior onderzoeker van de Nationaal Rapporteur.
- Een zogenaamde *retractor* of 'herroeper', iemand die is teruggekomen op zijn/haar herinneringen aan ritueel misbruik.
- De Landelijk coördinator bestrijding kinderpornografie en kindersekstoerisme.
- Diverse vertegenwoordigers van Meldpunten specifiek voor slachtoffers van seksueel misbruik.

Gesprekken die nog gevoerd gaan worden

Naast bovenstaande gesprekken wil de commissie nog een aantal andere gesprekken voeren. Momenteel wordt een gesprek gepland met de huidige Nationaal Coördinator Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. Ook probeert de commissie met andere retractors te spreken, hiervoor zijn al de benodigde contacten gelegd. Ook is besloten contact te leggen met een aantal juristen die zich hebben bezig gehouden met zaken van georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen en/of slachtoffers hebben bijgestaan. Naast gesprekken met de verschillende overheidsorganisaties die zich bezighouden met het tegengaan van de verspreiding van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen, probeert de commissie ook in gesprek te gaan met andere organisaties zoals het burgerjournalistiek-netwerk Bellingcat en onderzoeksplatform Pointer om na te gaan of zij beeldmateriaal van dit type misbruik zijn tegengekomen tijdens hun werkzaamheden.

Deelonderzoeken door de commissie

De commissie is aan de slag gegaan met een aantal specifieke deelonderzoeken. Allereerst geeft een uitgevoerde media-analyse zicht op de berichtgeving over het fenomeen in diverse traditionele en moderne mediabronnen. De uitgevoerde analyse van rechtspraak beschrijft rechtszaken over satanisch/ritueel misbruik dan wel georganiseerd sadistisch geweld van minderjarigen. Ook is begonnen met een analyse van meldingen bij de diverse meldpunten voor seksueel geweld en het in kaart brengen van alle relevante organisaties die ondersteuning bieden aan slachtoffers van georganiseerd seksueel misbruik. Deze analyse wordt in januari 2022 afgerond. Verder heeft de commissie de beschikking gekregen over een aantal dossiers van de Voormalige Werkgroep Fictieve Herinneringen waarin melding wordt gemaakt van incestzaken met mogelijk sadistische kenmerken. De commissie analyseert deze dossiers. Voorts worden een aantal dossier betreffende ritueel en satanisch kindermisbruik geanalyseerd die bij de LEBZ aanwezig zijn. Tot slot wordt literatuuronderzoek verricht naar de invloed van complotdenkers op meldingen van satanisch en ritueel misbruik.

Deelonderzoeken in opdracht van de commissie

De commissie heeft verschillende deelonderzoeken bij externe onderzoekers uitgezet over belangrijke onderwerpen aangaande georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen. Het gaat hierbij om onderzoeken waarbij specialistische kennis nodig is over een bepaald onderwerp. Het eerste onderzoek betreft een onderzoek door bureau Beke naar politieregistraties en -meldingen van georganiseerd sadistisch geweld van minderjarigen. De looptijd van dit onderzoek is drie maanden. Het tweede onderzoek betreft een beschouwing van de fenomenen dwingende controle en schadelijke desinformatie in de context van georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen dat wordt uitgevoerd door een onderzoeksbureau dat gespecialiseerd is in o.a. veiligheidsvraagstukken rond desinformatie, radicalisering en dwingende controle. Dit onderzoek wordt uiterlijk op 1 april 2022 afgerond. Het derde onderzoek wordt uitgevoerd door een gepromoveerd wetenschapper die deskundig is op het gebied van rituelen en satanisme en de functie hiervan in de samenleving.

Werkzaamheden uitvoerende fase deel 2 in de periode januari – maart 2022

De interviews met slachtoffers en therapeuten worden in de maanden januari tot en maart gehouden. De geïnterviewden ontvangen een interviewverslag van het gesprek dat zij kunnen controleren op accuraatheid en worden vervolgens gevraagd een verklaring te ondertekenen dat

zij akkoord zijn met de inhoud en het gebruik ervan voor het eindrapport. Bij dit laatste wordt de anonimiteit van beide groepen gewaarborgd (tenzij anders verzocht).

Werkzaamheden afrondende fase in de periode april – juni 2022

De maanden april tot en met juni besteedt de commissie aan het schrijven van het eindrapport. Hierbij worden de bevindingen van belangrijke onderzoeken die het onderzoek van de commissie raken, meegenomen. Dit zijn o.a. het onderzoek naar de taak en taakuitvoering van de LEBZ en het inschatten van de omvang van verborgen fenomenen (beide uitgezet door het WODC).